

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

Søndag for de forfulgte 2025
Prekenmanus til Stefanusalliansen

Den barmhjertige samaritan

Lukas 10,25–37

Liknelsen om den barmhjertige samaritan er en ikonisk fortelling om nestekjærlighet, om å bry seg, om å gjøre det rette. Små barn tar poenget med én gang: Vi må jo ikke gå forbi! Vi må hjelpe dem som trenger oss.

Men vi voksne vet at virkelighetens verden flommer over av hjelpebehov. Vi må ikke bare forholde oss til ett menneske som ligger i grøfta langs vårt livs landevei, men til millioner på millioner av fattige og forfulgte. Avstanden kan synes stor mellom liknelsens ganske oversiktlige persongalleri og hendelsesforløp, og det mylder av kriger og regimer og kriser og skjebner som finnes i vår verden. Kan den gamle fortellingen fra Jesu munn fortsatt vise vei? Jeg tror det.

Å se *den ene*:

For det første: Det var ikke mangel på lidelse på Jesu tid heller. Hvor enn Jesus gikk, traff han folk som levde på eksistensminimum og i frykt for romernes brutalitet. Midt i denne overveldende mengden av behov, praktiserte Jesus idealene fra sin egen fortelling. Blikket hans zoomet inn på enkeltmennesker som trengte ham. Han tok seg god tid og rettet all sin oppmerksomhet mot *den ene*. Han så. Han lyttet. Han handlet. Kropper ble helbredet, knuste hjerter ble leget, og utstøtte ble gjenforent med fellesskapet.

Sann kristen hjelpekunst er inspirert av denne Jesus-måten. Ingen er bare et tall i en dyster statistikk. Hvert menneske er dyrebart i Guds øyne. Hvis vi bare er mange nok som stanser for å hjelpe *den ene*, blir godhetskraften stor i verden.

Alle er kalt til nestekjærlighet:

For det andre: Bibelen har mye klokt å si om at det finnes forskjellige tjenester og nådegaver i menigheten. Ingen kan gjøre alt. Vi er gode på hver våre ting. Men liknelsen om den barmhjertige samaritan forkynner for oss at kallet til å elske sin neste i praktisk handling, gjelder alle.

Jeg ser for meg presten og levitten. Kanskje det passet utrolig dårlig å stanse for å hjelpe mannen i grøfta, fordi de hadde andre viktige forpliktelser. Kanskje det å involvere seg i livet til en fremmed var langt utenfor deres komfortsone. Kanskje de var slitne etter en intens arbeidsperiode i templet. Likevel gjør det vondt å være vitne til at de går forbi. De trengtes. De sviktet.

Jeg må tenke på vår egen tid. Mange har travle og velregisserte liv. Andres behov kan føles veldig ubeleilige. Lar vi oss likevel forstyrre? Er vi beredt til å legge vårt eget til side for den andres skyld?

Samarbeid og langsiktig oppfølging:

For det tredje: Liknelsen om den barmhjertige samaritan tar utgangspunkt i en nødsituasjon. Men samaritanen nøyer seg ikke med å rense og forbinde sårene. Han kobler på en

samarbeidspartner, nemlig verten på herberget. Det han ikke har mulighet til å gjøre med egne hender, sørger han for at skjer likevel, gjennom økonomiske bidrag. Og han vil komme tilbake senere for å følge opp hvordan det går.

Det er nydelig med spontane barmhjertighetshandlinger. Men det er ikke nok. Om folk som er slått i bakken av urett og fattigdom, skal reise seg, trengs det god organisering. Flere må jobbe sammen og bidra med det de kan og med det de har. Noen må gi penger. Og det trengs vilje til langsiktig innsats og engasjement.

Den usannsynlige helten:

For det fjerde: På Jesu tid var forholdet mellom jøder og samaritanere preget av dyp mistillit. (Les om den historiske bakgrunnen på snl.no/samaritaner.) Den jødiske historikeren Josefus forteller at en gruppe samaritanere på begynnelsen av vår tidsregning gikk inn i templet i Jerusalem under påskehøytiden og kastet bein av døde mennesker rundt omkring. (*Jødernes gamle historie (Antiquitates Judaicae)*, bok XVIII, kap 2, punkt 2) De visste hvor ille det var for jødene at templet ble vanhelliget. Hendelsen forsterket gapet mellom folkegruppene. At jøden Jesus gjorde en samaritan til forbilde i nestekjærlighet, var derfor oppsiktsvekkende og provoserende. Med dette sterke virkemidlet utfordret Jesus til selvransakelse og til å se med et nytt og mer nysgjerrig blikk på fiender og motstandere. Dette føles friskt og relevant i vår polariserte tid. Er vi selv ubetinget på den gode siden? Er de andre ubetinget på den gale siden?

For mange sårbare minoriteter i verden, kristne og andre, er sterke fiendebilder en del av hverdagen. De anklages og angripes på falskt grunnlag fra majoritetsbefolkningen, og det må være vanskelig å unngå å se på anklagere og angripere som fiender. Konfrontasjon er ofte en farlig vei, siden majoriteten er sterkere. Det motsatte, å gi opp og la seg utslette, vil de jo ikke. I tradisjonen etter Jesus fra Nasaret finnes en tredje vei: en overrumpende kjærlighet til fienden, en avvæpnende tillit og åpenhet. Det er en vanskelig vei. Den fører ikke alltid frem. Men noen ganger gjør den det.

Jesus møter deg som den barmhjertige samaritan:

For det femte: Det er ingen tvil om at liknelsen om den barmhjertige samaritan er en moralfortelling. Jesus avslutter med klar marsjordre: «Gå du og gjør som han.» Men ser vi nøyere etter, oppdager vi at mannen som falt i hendene på røvere, har dine og mine ansiktstrekk. Og samaritanen, som vi allerede har assosiert med Jesus, er ikke bare et forbilde i hjelpekunst. Han er frelseren vår.

For kirkefedrene ble denne fortellingen en hjelp til å forstå og formidle hele Bibelens store fortelling om syndefall og gjenopprettelse. Veien fra den symboltunge byen på fjellet, Jerusalem, ned til Jeriko, verdens lavest beliggende by, har et fall på mer enn 1000 meter. Så dypt falt menneskeheten. Overlatt til syndens herjinger ble vi ribbet for det meste. En såret og ydmyket menneskeslekt var ute av stand til å redde seg selv. Så kom Jesus, outsidersen. Det ingen andre maktet, det gjorde han. Fortsatt er han på ferde i verden, løfter opp, leger sår og gir nytt håp. Han bærer oss inn på herberget, som er kirka, hvor vi får hente nye krefter. (Se gjerne på YouTube: «Christ Can Heal Us» - med den amerikanske katolske biskopen Robert Barron)

Mange tror at kong David så for seg den spektakulære dalen Wadi Qelt mellom Jerusalem og Jeriko da han skrev om «dødsskyggens dal» i Salme 23,4. Det geografiske stedet binder sammen den gamle salmen, og Jesu liknelse. Til alle som akkurat nå vandrer i dødsskyggens dal, i den forfulgte kirke og midt iblant oss: Det finnes håp! Jesus vil komme, med all sin inderlige medfølelse. Du er ikke alene.